

DOI: 10.33663/0869-2491-2025-36-483-492

УДК 347.92

Г. П. ТИМЧЕНКО,
доктор юридичних наук*
ORCID: 0000-0003-4263-9948

О. В. ДЕМ'ЯНОВА,
кандидат юридичних наук, доцент**
ORCID: 0000-0003-4933-4610

В. В. ЮРКО
кандидат юридичних наук***
ORCID: 0009-0003-6614-7427

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ СТАДІЇ ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

У статті аналізується функціональне призначення стадії відкриття провадження у справі в контексті забезпечення верховенства права в цивільному судочинстві. Відмічається, що верховенство права є одним із визначальних векторів розвитку цивільного процесу. Дія верховенства права детермінує законодавчі новели та тенденції правозастосовної практики. Широке поняття верховенства права втілюється в цивільному процесі через низку інститутів і положень, до яких належить і доступ до правосуддя. Обґрунтовується, що забезпечення верховенства права в цивільному судочинстві має свої правила на кожній стадії провадження. І тільки в сукупності ці правила здатні створити системне регулювання процесуальних відносин у контексті їх відповідності сучасним стандартам.

Ключові слова: цивільне судочинство, верховенство права, відкриття провадження, стадія, цивільна справа, доступність, право на суд.

Tymchenko Hennadii, Demianova Olena, Yurko Volodymyr. Functional Purpose of the Stage of Case Initiation in the Context of Ensuring the Rule of Law in Civil Proceedings

The article analyzes the functional purpose of the stage of case commencement in the context of ensuring the rule of law in civil proceedings. It is noted that the rule of law is one of the determining vectors of civil procedure development. The rule of law determines legislative innovations and trends in law enforcement practice. The broad concept of the rule of law is embodied in civil procedure through a number of

* **Tymchenko Hennadii**, Doctor of Juridical Sciences

** **Demianova Olena**, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Docent

*** **Yurko Volodymyr**, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.)

institutions and provisions, including access to justice. The author substantiates that ensuring the rule of law in civil proceedings has its own rules at each stage of the proceedings. And only in the aggregate, these rules can create a systemic regulation of procedural relations in the context of their compliance with modern standards.

Key words: *civil proceedings, rule of law, commencement of proceedings, stage, civil case, accessibility, right to a court.*

Актуальність теми. Верховенство права є одним із визначальних векторів розвитку цивільного процесу. Дія верховенства права детермінує законодавчі новели та тенденції правозастосовної практики. Широке поняття верховенства права втілюється в цивільному процесі через низку інститутів і положень, до яких належить і доступ до правосуддя. Крім того, забезпечення верховенства права в цивільному судочинстві має свої правила на кожній стадії провадження. І тільки в сукупності ці правила здатні створити системне регулювання процесуальних відносин у контексті їх відповідності сучасним стандартам.

Огляд літератури. Окремі стадії цивільного судочинства перебувають у центрі уваги науковців. Не є винятком і стадія відкриття провадження в цивільній справі, хоча їй приділяється менше уваги, ніж наступним стадіям. Зокрема, важливі дослідження стадії відкриття провадження проведені такими авторами, як О. О. Братель, Д. Д. Гнап, О. В. Лемак, В. Г. Перепелюк, Н. Ю. Сакара, Г. П. Тимченко, О. С. Ткачук, Т. А. Цувіна. Проте механізми реалізації верховенства права на стадії відкриття провадження в цивільній справі з'ясовані недостатньо.

Постановка проблеми дослідження. Здебільшого науковці не приділяють окремої уваги функціональному призначенню стадії відкриття провадження у справі. Лише окремі вчені пропонують висновки щодо її мети чи завдань. Наприклад, Д. Д. Гнап, досліджуючи аналогічні питання в адміністративному судочинстві, доходить висновку, що це стадія, на якій суд перевіряє наявність права на звернення до суду і порядок його реалізації¹. На нашу думку, функціональне призначення стадії відкриття провадження у справі передусім слід розглядати в площині інституалізації цивільної справи. Тому вважаємо, що поняттям, яке значною мірою відображає функціональне призначення, зміст, риси та специфіку досліджуваної стадії, є власне категорія «цивільна справа».

Метою цієї статті є дослідження функціонального призначення стадії відкриття провадження у справі в контексті забезпечення верховенства права в цивільному судочинстві.

Виклад основного матеріалу. Поняття «цивільна справа» широко використовується як у законодавстві, так і в науці. Однак законодавство не містить визначення цивільної справи, а в науці не сформовані скільки-небудь сталі положення щодо цього. Поодинокі наукові дослідження здебільшого акцентують увагу на першій складовій цього поняття, пояснюючи зміст

характеристики «цивільна». Проте це поняття є двовимірним і має бути досліджене і в аспекті того, що ми називаємо «справою».

У науковій літературі судова справа інколи розкривається через таку категорію, як спір про право. Зокрема, М. Д. Матієвський свого часу доходив висновку, що цивільна справа – це спір про право, що заявлений у суді зацікавленою особою, виступає об'єктом цивільних процесуальних правовідносин, які пов'язують осіб, що мають юридичну зацікавленість і беруть участь у вирішенні спору по суті². Проте ця позиція отримує й потужну критику в інших наукових працях, у тому числі з огляду на належність до цивільної юрисдикції справ, не пов'язаних зі спором про право³. Окремі науковці формують свій погляд у такому контексті, але використовують не термін «спір про право», а «правове питання»⁴, який є ширшим за змістом і дає змогу охопити справи безспірної юрисдикції.

Ми вважаємо, що правове питання (для позовного провадження – спір про право) є першоосновою цивільної справи, однак між цими поняттями не можна ставити знак рівності. Правове питання – це той чинник формування цивільної справи, що актуалізується позивачем. Це те, з чим позивач прийшов до суду, те, що спонукало його реалізувати відповідні диспозитивні права. Правове питання значною мірою окреслює індивідуальні ознаки цивільної справи, визначаючи її зміст та переважну більшість суб'єктів. Водночас на ґрунті спору про право (правове питання) виникають та формуються, отримують життя нові утворення, до яких належить і цивільна справа.

Деякі вчені вказують на важливість такої риси цивільної справи, як заявлення її в суді. У зазначеному контексті заслуговує на увагу предметне дослідження проблеми судової справи, проведене В. Г. Перепелюком. Автор підкреслює, що судова справа – це не просто спір про право, а спір, переданий до суду і прийнятий судом до розгляду. Справою слід вважати ті елементи спору, які визнані судом⁵.

Викладена думка, безперечно, заслуговує на увагу. Поняття «цивільна справа» нерозривно пов'язане із судом як органом, у провадженні якого справа перебуває. Прийняття судом відповідного рішення є обов'язковим чинником інституалізації цивільної справи. У цьому випадку ситуація послідовно розвивається за механізмом диспозитивно-владної взаємодії. Позивач втручається в державно-владну сферу, активізує її та створює у суду обов'язок відреагувати на його дії. Першим кроком послідовної реакції суду на звернення до нього є відкриття цивільної справи.

Хоча в дослідженні В. Г. Перепелюка роль суду видається нам дещо перебільшеною. Судовий фільтр, про який говорить автор, стосується виключно форми позовної заяви і порядку звернення до суду. Формуючи судову справу, суд може й не погоджуватися із вимогами та заявами, однак якщо вони подані належним чином, приймає їх і долучає до матеріалів справи, тобто включає їх у процесуальну площину конкретної справи. Точніше говорити не про елементи спору, визнані судом, а про елементи спору (правового питання) та

дії суб'єкта, прийняті судом до розгляду. Відкриття провадження у цивільній справі започатковує встановлення багатостороннього процесуального зв'язку між її суб'єктами. Окреслюється певними межами площина майбутньої процесуальної взаємодії.

Деякі автори підкреслюють значення того чинника, що справа підлягає розгляду в певному порядку⁶. Проте з такими акцентами складно повністю погодитися. Автор говорить про ознаки з царини належного, але реальні цивільні справи існують у сфері дійсного. Адже існує значна кількість випадків, коли спір розглянуто в порядку цивільного судочинства, а треба було розглядати в порядку адміністративного чи господарського. Чи існувала в цих випадках цивільна справа? На нашу думку, те, що рішення про її відкриття виявилось помилковим, не скасовує факту існування цивільної справи, яка була в певний момент розпочата, а потім – закрита. Тому для визначення поняття цивільної справи важливо не те, в якому порядку мала розглядатись вимога, а те, що суд ухвалив розглядати її в порядку цивільного судочинства.

Також заслуговує на увагу зауваження про те, що термін «цивільна справа» має й інше значення: як сукупність процесуальних документів, що відображають процесуальну діяльність учасників процесу, спрямовану на вирішення спору про право (встановлення факту), і результати цієї діяльності⁷. Висновки автора зроблені досить давно, а в останній час юридична наука не акцентує увагу на цьому аспекті, можливо, з огляду на його дещо «технічний» характер. Однак, на нашу думку, відмічений вченим аспект не можна недооцінювати. Часто поняття «цивільна справа» використовується саме в такому розумінні в законодавстві та судовій практиці. Воно містить потужний матеріальний компонент, підкреслює форму відомостей та їх фізичну належність. Вираження зовні в певній систематизованій і взаємопов'язаній сукупності документів є також рисою поняття цивільної справи.

На сучасному етапі розвитку цивільного судочинства відбувається запровадження електронного документообігу. Згідно з ч. 1 ст. 14 Цивільного процесуального кодексу України в судах функціонує Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Однак її втілення наразі перебуває в стадії становлення. Попри це, можна стверджувати, що майбутнє за електронним документообігом та електронною формою документів. Проте, на нашу думку, це не змінює суті ознаки «документарності» цивільної справи, а лише корегує її реалізацію.

Отже, на нашу думку, поняття «цивільна справа» характеризує таке:

- формування на основі звернення суб'єкта з приводу вирішення певного правового питання;
- визначення ухвалою суду, що сприймає звернення позивача та легалізує спірне питання в процесуальній площині;
- індивідуалізація предмета, який визначається предметом позову (заяви), та суб'єктів, до яких належать не тільки учасники справи, а й суд – визначений орган судової влади та конкретний склад суду;

– матеріалізація інформації, що володіє ознакою відносності, у систематизованій і взаємнопов'язаній сукупності документів.

Відповідно, ми вважаємо, що слід визначити поняття «цивільна справа» так: цивільна справа – це визначена в ухвалі суду, обмежена предметом спору про право (правового питання) сфера процесуальної взаємодії конкретних суб'єктів, відображена в документарній (електронній документарній) формі.

Іншим важливим функціональним аспектом стадії відкриття провадження у справі є забезпечення доступу до правосуддя. Адже через вирішення судом питання про відкриття провадження у справі та можливі ускладнення при цьому значною мірою реалізуються положення щодо доступності правосуддя. Своєю чергою забезпечення доступності правосуддя є однією з найважливіших складових верховенства права в процесуальній площині. Тому при дослідженні стадії відкриття провадження у справі слід спинитися на аналізі забезпечення доступності правосуддя.

Доступ до правосуддя перебуває в центрі уваги науковців. Та, незважаючи на сталий інтерес науковців, єдності доктринальних підходів не досягнуто, а питання співвідношення понять доступу до правосуддя та верховенства права не отримали достатньої уваги процесуалістів. Огляд представлених поглядів свідчить про те, що процесуальна доктрина усталено використовує поняття «доступ до суду» і «доступ до правосуддя» як синонімічні; конструкція «доступ до правосуддя (суду)» більше орієнтована на дослідження практичних аспектів реалізації на противагу поняттю «право на доступ до правосуддя (суду)». Водночас до спірних положень доктрини доступу до правосуддя належать визначення обсягу цього поняття, зокрема, включення до нього права на отримання судового захисту, належної процедури здійснення правосуддя, участі в розгляді справи тощо, а також співвідношення доступу до правосуддя із правом на справедливий суд.

На нашу думку, важливе значення для вирішення спірних питань має з'ясування правової природи доступу до правосуддя (суду). Більшість вітчизняних вчених досліджують доступ до суду в контексті положень Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). Для цього є потужна основа, адже як правова категорія поняття доступу до правосуддя започатковане та сформоване в численних рішеннях Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд). Проте становлення цього поняття в практиці ЄСПЛ має певні особливості, які мають враховуватись.

Передусім право на доступ до правосуддя безпосередньо в Конвенції не закріплене. Його існування було виведене ЄСПЛ у визначальному рішенні «Голдер проти Сполученого Королівства» шляхом тлумачення права на справедливий суд (ст. 6 Конвенції).

Ухвалюючи відповідне рішення, Суд виходив з того, що доступ до правосуддя є питанням надзвичайної важливості. Не можна не погодитись із тезою Суду про те, що верховенство права в цивільно-правових справах складно

собі уявити без можливості отримати доступ до правосуддя. Не викликає зауважень і висновок про те, що заперечення права на доступ до правосуддя може спричинити серйозні наслідки, невіддільні від небезпеки свавілля. Тому за своєю сутністю і значенням доступ до правосуддя перебуває в одному ряду із іншими конвенціональними правами, зокрема, із правом на справедливий суд. Водночас діяльність ЄСПЛ є вельми специфічною. Конвенція обмежена за обсягом та безпосередньо передбачає основні, важливі положення. Доповнення тексту Конвенції потребує надзвичайних підстав і складної процедури. Тому Суд, вирішуючи концептуальні питання, інколи керується духом Конвенції, виходить за межі буквального тлумачення та бере до уваги ті статті Конвенції, які є найближчими до проблеми.

Започатковане ЄСПЛ у справі «Голдер проти Сполученого Королівства» тлумачення доступу до правосуддя не було одноголосним та отримало критику деяких суддів Суду, які виклали свої окремі думки. Так, зокрема, в окремій думці суддя сер Джеральд Фіцморіс стверджує про те, що будь-яке право доступу до правосуддя як таке, хоча воно й має процесуальний аспект, є головним чином матеріальним правом засадничого характеру. Навіть у своїх процесуальних аспектах воно помітно відрізняється від питань, що стосуються порядку судочинства. ...Судочинство, вірогідно, має тільки одну необхідну властивість, а саме що суд йде, що ведеться судовий процес. Право порушити справу в суді належить зовсім до іншого порядку ідей⁸.

Подібний напрям наукової думки представлений і у працях вітчизняних авторів. Наприклад, Г. І. Бережанський вважає, що право на справедливий суд має своє регламентоване матеріальне вираження, яке закріплене в нормах процесуального законодавства⁹.

Навряд чи можна беззастережно погодитись із тим, що право доступу до правосуддя є суто матеріальним. На нашу думку, звернення до суду в порядку цивільного судочинства є похідним від природи тих прав, які становлять предмет судового розгляду. Тому право звернення до суду, як і інші права, пов'язані з розпорядженням предметом спору, зберігають і привносять у цивільне судочинство певні риси спірних матеріальних відносин, утворюючи в такий спосіб зв'язок між матеріальними та процесуальними відносинами. Відповідно ми вважаємо, що доступ до правосуддя поєднує у своєму змісті матеріальні та процесуальні аспекти. До нього застосовуються не тільки процесуально-правові, а й матеріально-правові засади правового регулювання. Підтверджує цей висновок і чинне законодавство, оскільки право на звернення до суду регламентоване не тільки Цивільним процесуальним кодексом, а й Конституцією України, Цивільним кодексом України, Сімейним кодексом України, Земельним кодексом України, Законом України «Про безоплатну правову допомогу» та іншими нормативними актами.

У науковій літературі відсутні сталі підходи в питанні розмежування матеріального і процесуального у праві. При цьому навіть на саму можливість здійснити таке розмежування висловлені протилежні погляди.

Докладне з'ясування складного питання про окреслення меж цивільного процесу виходить за межі цього дослідження, тому в цьому контексті лише зазначимо, що норми, які регулюють доступ до правосуддя, мають як матеріальні, так і процесуальні функціональні властивості. Адже значення доступу до правосуддя полягає в можливості суб'єкта ініціювати діяльність держави, спрямовану на вирішення конфлікту, перейти до процесуально-правових засобів, «включити» процесуальні механізми. Доступ до суду знаходиться на межі між процесуальними і матеріальними відносинами. Цей перехід, початок, розвиток процесу на матеріальному підґрунті не може бути повністю виключений ні зі сфери матеріального, ні зі сфери процесуального регулювання. Доступ до суду – це вже не суто матеріальні відносини, однак й ще не повністю процесуальні. Тому регулювання цього проміжного і перехідного моменту відбувається складно.

Повертаючись до підходу, застосованого ЄСПЛ у справі «Голдер проти Сполученого Королівства», звернемо увагу на логіку мотивації рішення – рух від наслідків до причини, від похідного до первинного. Йдеться про те, що, якби не було права на суд, то й усі інші процесуальні права були б зайвими. Однак, на нашу думку, джерела права на правосуддя (суд) містяться не в процесуальному праві. Скоріше їх треба шукати в загальних засадах правового регулювання, основах правової системи, механізмах правового впливу на суспільні відносини. Недарма окремими дослідниками в правовій літературі вказується на конституційний характер права на суд¹⁰.

Отже, «доступ до правосуддя» охоплює забезпечення виконання цивільним судочинством свого функціонального призначення в правовій системі. Це поняття характеризує перехід відносин від допроцесуального стану у процесуальний, можливість реалізації функцій цивільного процесу в системі правового регулювання. Доступ до правосуддя забезпечує єдність системи правового впливу, сталість правовідносин, виконує роль сполучної ланки між різними сегментами правового регулювання. Відповідно вважаємо, що доступ до правосуддя є самостійним поняттям, яке межує та взаємодіє із правом на справедливий суд, однак володіє власною правовою природою, змістом та сутністю.

Доступ до правосуддя не є абсолютним, що підтверджується, серед іншого, в багатьох рішеннях ЄСПЛ. Більше того, Суд беззастережно відносить право на звернення до суду до тих, які за своєю природою потребують регламентації, нормативного регулювання.

В обмеженому характері доступу до правосуддя вбачається істотна відмінність від права на справедливий суд, закріпленого у ст. 6 Конвенції. Як зауважив у своїй окремій думці суддя Зекія у справі «Голдер проти Сполученого Королівства», «якби право доступу було вписано в статтю 6 п. 1, то таке право повинне було б мати абсолютний характер, оскільки ні про які умови використання або обмеження щодо цього права не говориться»¹¹. Цей аргумент також підкреслює сутнісну відмінність у природі права на

доступ до правосуддя та права на справедливий суд, доводячи недоцільність їх доктринального змішування.

Обмеження доступу до правосуддя існують у кожній правовій системі. Важливо те, що самі по собі вони не складають апріорі порушення верховенства права. Зважаючи на практику Суду, кожне з наявних обмежень, підлягає оцінці на предмет того, чи не «позбавило воно право свого змісту». Таким чином, обмеження доступу до суду за своєю природою цілком сумісне з дією імперативу верховенства права.

Поряд з тим, що верховенство права вимагає забезпечення доступу до суду, воно вимагає й інших речей: убезпечення суб'єктів від безглузвих і завідомо безперспективних судових процесів, що має розглядатися як елемент правової певності; розумних строків судового розгляду; забезпечення можливості спростувати позовні вимоги; унеможливлення використання суду як чинника в неправових відносинах тощо. Крім того, існують чинники, безпосередньо не детерміновані дією верховенства права, але також вельми важливі для сучасного суспільства. Йдеться, зокрема, про ефективне витрачання коштів на діяльність судової системи, фінансування безоплатної правової допомоги окремим суб'єктам тощо.

Верховенство права вимагає, щоб процесуальні механізми на практиці могли бути застосовані там, де в них існує об'єктивна потреба. Загальним критерієм дотримання верховенства права в питаннях забезпечення доступу до правосуддя є відповідність між нормативною регламентацією та практикою реалізації доступу до суду та дотриманням функціонального призначення цивільного процесу в механізмі правового регулювання.

Вітчизняне законодавство реалізує систему умов і критеріїв, спрямованих на виявлення об'єктивної потреби у застосуванні процесуальних механізмів, що складалася протягом тривалої історії становлення цивільного судочинства. Ця система удосконалюється практикою, проходить випробування на відповідність міжнародним стандартам, сприймає елементи зарубіжного досвіду тощо. При оцінці застосування того чи іншого положення, що регламентує у вітчизняному законодавстві доступ до правосуддя, а також практики реалізації відповідного права слід використовувати критерії, вироблені в практиці ЄСПЛ.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок. Функціональне призначення стадії відкриття провадження у справі полягає в інституалізації цивільної справи та забезпеченні доступу до правосуддя. Своєю чергою поняття «цивільна справа» є обмежена предметом спору про право (правового питання) сфера процесуальної взаємодії конкретних суб'єктів, відображена в документарній (електронній документарній) формі. Доступ до правосуддя спрямований на забезпечення виконання цивільним судочинством свого функціонального призначення в механізмі правового регулювання. Доступ до правосуддя поєднує у своєму змісті матеріальні та процесуальні аспекти і є самостійним поняттям, яке межує та взаємодіє із

правом на справедливий суд, однак володіє власною правовою природою, змістом та сутністю. Дії імперативу верховенства права в цивільному судочинстві відповідає регламентований характер доступу до правосуддя, спрямований на те, щоб процесуальні механізми на практиці могли бути застосовані тільки в тих випадках, де в них існує об'єктивна потреба. Загальним критерієм дотримання верховенства права в питаннях забезпечення доступу до правосуддя є відповідність між нормативною регламентацією та практикою реалізації доступу до суду, з одного боку, та дотриманням функціонального призначення цивільного процесу – з іншого.

1. Гнап Д. Д. Відкриття провадження в адміністративній справі як стадія адміністративного процесу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 1. С. 113. 2. Матиевский М. Д. Спор о праве и гражданское дело. *Правоведение*. 1978. № 2. С. 105. 3. Братель О. Новый взгляд на проблемні питання визначення завдань та мети цивільного судочинства. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 4. С. 6, 7. 4. Короєд С. О. Усунення правового конфлікту як основне завдання цивільного судочинства та критерій оцінки його ефективності. *Проблеми юриспруденції: теорія, практика, суспільний досвід: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція» (Київ, 8 жовтня 2013 р.)*. Тези наукових доповідей. Київ, 2013. С. 143–147. 5. Адміністративне судочинство України: теорія та практика: монографія / кол. авт.; за заг. ред. О. М. Нечитайла. Київ: ВАІТЕ, 2015. С. 75. 6. Короєд С. О. Усунення правового конфлікту як основне завдання цивільного судочинства та критерій оцінки його ефективності. *Проблеми юриспруденції: теорія, практика, суспільний досвід: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція» (Київ, 8 жовтня 2013 р.)*. Тези наукових доповідей. Київ, 2013. С. 143–147. 7. Матиевский М. Д. Спор о праве и гражданское дело. *Правоведение*. 1978. № 2. С. 108. 8. Golder v. The United Kingdom: заява № 4451/70. Рішення від 21.02.1975. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57496%22%5D%7D> 9. Бережанський Г. І. Особливості розуміння права на справедливий суд. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 3. С. 194. 10. Лемак О. В. Право на судовий захист: конституційно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2014. 23 с. 11. Golder v. The United Kingdom: заява № 4451/70. Рішення від 21.02.1975. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57496%22%5D%7D>.

References

1. Hnap D. D. Vidkryttia provadzhennia v administratyvni spravi yak stadiia administratyvnoho protsesu. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2015. № 1. S. 113. 2. Matyevskiy M. D. Spor o prave y hrazhdanskoe delo. *Pravovedenye*. 1978. № 2. S. 105. 3. Bratel O. Novyi pohliad na problemni pytannia vyznachennia zavdan ta mety tsyvilnoho sudochynstva. *Pidpriemnystvo, hospodarstvo i pravo*. 2016. № 4. S. 6, 7. 4. Koroied S. O. Usunennia pravovoho konfliktu yak osnovne zavdannia tsyvilnoho sudochynstva ta kryterii otsinky yoho efektyvnosti. *Problemy yurysprudentsii: teoriia, praktyka, suspilnyi dosvid: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi yurydychnoi naukovy-praktychnoi konferentsii «Aktualna yurysprudentsiia»*, m. Kyiv, 8 zhovtnia 2013 r. Tezy naukovykh dopovidei. Kyiv, 2013. S. 143–147. 5. Administratyvne sudochynstvo Ukrainy: teoriia ta praktyka: monohrafiia / kol. avt.; za zah. red. O. M. Nechytaila. Kyiv: VAITE, 2015. S. 75. 6. Koroied S. O.

Usunennia pravovoho konfliktu yak osnovne zavdannia tsyvilnoho sudochynstva ta kryterii otsinky yoho efektyvnosti. *Problemy yurysprudentsii: teoriia, praktyka, suspilnyi dosvid: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi yurydychnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualna yurysprudentsiia», m. Kyiv, 8 zhovtnia 2013 r. Tezy naukovykh dopovidei.* Kyiv, 2013. S. 143–147. 7. Matyevskiy M. D. Spor o prave y hrazhdanskoe delo. Pravovedenye. 1978. № 2. S. 108. 8. Golder v. The United Kingdom: zaiava № 4451/70. Rishennia vid 21.02.1975. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57496%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57496%22]}). 9. Berezhanskyi H. I. Osoblyvosti rozuminnia prava na spravedlyvyi sud. *Visnyk kryminalnogo sudochynstva.* 2017. № 3. S. 194. 10. Lemak O. V. Pravo na sudovy zakhyt: konstytutsiino-pravovy aspekt: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv, 2014. 23 s. 11. Golder v. The United Kingdom: zaiava № 4451/70. Rishennia vid 21.02.1975. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57496%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57496%22]}).

Tymchenko Hennadii, Demianova Olena, Yurko Volodymyr. Functional Purpose of the Stage of Case Initiation in the Context of Ensuring the Rule of Law in Civil Proceedings

Introduction. *The rule of law is one of the determining vectors of civil procedure development. The rule of law determines legislative innovations and trends in law enforcement practice. The broad concept of the rule of law is embodied in civil procedure through a number of institutions and provisions, including access to justice. The author substantiates that ensuring the rule of law in civil proceedings has its own rules at each stage of the proceedings. And only in the aggregate, these rules can create a systemic regulation of procedural relations in the context of their compliance with modern standards.*

The aim of the article. *The purpose of this article is to study the functional purpose of the stage of commencement of proceedings in the context of ensuring the rule of law in civil proceedings.*

Results. *The functional purpose of the commencement of proceedings is to institutionalize a civil case and ensure access to justice.*

Conclusions. *Access to justice is aimed at ensuring that civil proceedings fulfill their functional purpose in the mechanism of legal regulation. Access to justice combines substantive and procedural aspects in its content and is an independent concept that borders and interacts with the right to a fair trial, but has its own legal nature, content and essence. The rule of law imperative in civil proceedings is consistent with the regulated nature of access to justice, aimed at ensuring that procedural mechanisms can be applied in practice only in cases where there is an objective need for them. A general criterion for compliance with the rule of law in matters of access to justice is the correspondence between the regulatory framework and practice of access to court, on the one hand, and compliance with the functional purpose of civil proceedings, on the other hand.*

Key words: *civil proceedings, rule of law, commencement of proceedings, stage, civil case, accessibility, right to a court.*